

СПЕЦИАЛЕН ГОСТ

Проф. Стефан
Данаилов,
министър
на културата

Стефан Данаилов е професор в Националната театрална и филмова академия – София. Води клас по актьорско майсторство. Участва активно в обществения и политическия живот на страната. Като депутат в 39-ото Народно събрание от Коалиция за България той председателства Комисията по култура. За този период той успя да стане гарант за приемането и влизането в действие на редица закони в сферата на културата и образованието – Закона за филмовата индустрия, Закона за авторското право, Закона за оптичните носители, Закона за народните читалища, Закона за ордените и медалите, поправки в данъчните закони, облекчаващи дарители и спомоществователи в сферата на културата и образованието, в Закона за народната просвета, в Закона за висшето образование. Определят го като най-успешния министър в коалиционното правителство.

България купи от културни събития

Проф. Данаилов, вие сте емблематична фигура за българската култура и за нейното развитие и популяризиране. Известен сте не само у нас, но и далеч за границите на България.

Културата е най-добрият посланик, за нея няма граници, тя преодолява дори езиковите бариери.

Българската култура е неразделна част от европейското културно богатство. Ще се наложат ли нови законодателни инициативи в областта на културата след приемането ни в ЕС?

В културната сфера не се изисква хармонизация на българското законодателство с европейските норми – нормативната база е национален ангажимент на всяка от държавите. В някои от действащите български закони се наложи да бъдат направени частични изменения и допълнения, но те са свързани предимно с уредбата на свободното движение на хора и услуги и нямат отношение към творческата материя. Ние продължаваме да полагаме усилия и за създаването на адекватно с времето българско законодателство в някои области на културата. В момента работим върху проект на нов закон за културното наследство и музеите.

Можем ли да очакваме скоро този закон, който да осъвремени всички нормативи във връзка с опазването и популяризирането на богатото ни културно-историческо наследство?

България ползва закон от 1969 г. с много промени и допълнения, част от тях са съобразени с изискванията на ЕС. Когато бях в парламента, намерих законопроект от 1938 г., който така и не е влизал в залата. Една от първите ми задачи като председател на Комисията по културата в 39-ото Народно събрание бе законодателната програма, това бе и първото, което обсъдихме с проф. Абрашев, тогава министър на културата. Пред ръководството на комисията поставихме въпроса за необходимостта от нов закон. След много напрежение и натиск законопроектът в различните му варианти и възможности бе обсъден едва през 2004 г. Имаше и добри неща, но повечето не решаваха проблема. Въпреки всичко комисията много съзнателно продължи да работи в тази насока, но така и не се стигна до предлагането на такъв проект.

Когато дойдох в министерството, още от края на септември започнах разговори с експертите постепенно да работим и по този проект, защото вече знаех колко дълъг и сложен ще бъде процесът. Назначихме комисия и се надявам есента да имаме готовност да внесем проекта в Народното събрание.

Изключително актуален е въпросът с иманярството, с частните колекции, проблеми има не само с движимите, но и с недвижимите паметници. Ползва-

1 ноември 2005 г. Президентът Георги Първанов и министър Стефан Данаилов откриват изложбата „България на глан“.

27 април 2005 г. Проф. Стефан Данаилов и Иван Тодоров, управител на винарска изба TODOROFF, връчват наградата от конкурса „Галерия TODOROFF“ на Димитър Рашков

На 14 юни 2006 г. министър Стефан Данаилов връчи официално първите удостоверения за регистрация на меценати и на организации, подпомагащи културата. На снимката: с г-н Минко Василевски и г-жа Мариана Чолакова

Завършва актьорско майсторство във висшата театрална академия „Кръстьо Сарафов“ – София. Най-популярният и обичан български актьор вече тридесет години е един от водещите в Народния театър „Иван Вазов“. Играл е на сцените и на другите големи театри в България. Пресъздава повече от 60 централни роли, сред тях: в „Коварство и любов“ (Шилер), Камий Димолен от „Делото Дантон“ от Пишибишевска, постановка на Анджеј Вајда, Стайло от „Банзи е мъртъв“ (Етол Фюгърд), Егмънд от „Дългият път на деня към нощта“ (Юджин О’Нил), Чагски от „От ума си тегли“ (Грибоедов), Хамлет (Шекспир), Ставрогин от „Бесове“ (Достоевски), Пер Гинт (Ибсен), Шейлок от „Цената“ (Артур Милър), Александро Медици от „Лоренцачо“ (Алфред дьо Мюсе), Дантон от „Смъртта на Дантон“ (Бюхнер), Тригорин от „Чайка“ (Чехов), „Декамерон“, „Енигматични вариации“, „Жените на Джейк“.

Особено вълнуващи в творческата биография на актьора са срещите му с московската театрална публика при гостуванията на трупата на Народния театър „Иван Вазов“ на сцените на МХАТ и ЦТСА, където той пресъздава централни роли в спектаклите „Напразни усилия на любовта“ и „Албена“.

Изгражда изключителни образи и в българското кино и телевизия в над 60 филма и сериали. Голямата му популярност идва след „Инспекторът и нощта“ (1963), „Първият куриер“ (1966), „Черните ангели“ (1969), „На всеки километър“ – 26 серии (1970). Запомнящи се са ролите му в „Иван Кондарев“ (1972), „От нищо нещо“ (1977), „Търновската царица“ (1980), „24 часа дъжд“

(1982), „Борис I“ (1984), „Дами канята“ (1984), „Карнавалът“ (1986), „Искам Америка“ (1990).

Участвал е в седем копродукции с „Мосфилм“. Пресъздава талантиво роли и в два американски филма – „Берлинската конспирация“ (1991) и „Криза в Кремъл“ (1992).

Стефан Данаилов е един от най-харесваните български актьори в италианските филмови сериали, между които „Октопод 7“ (1995) в ролята на дон Нуцо Мариано (RAI 1), в ролята на Винченцо Грумо във филмовия сериал „Рекет“ (RAI 2) (1997), „Смъртта на едно порягъчно момиче“ (1998) в ролята на портiera, „След края на века“ в ролята на Мило (RAI 1) (1999), „Дело по съвест“ (2001).

Участва и във френско-българския филм „Версенжеторикс“ (2002).

Удостояван е с множество награди от национални театрални и филмови фестивали. През 1976 г. е определен за най-популярния актьор в Чехословакия.

Проф. Данаилов е кавалер на най-голямата награда за принос в българската култура – орден „Стара планина“, а за 2002 г. получи наградата на Министерството на културата за изключителен принос в българската култура „Паисий Хилендарски“.

ме, разбира се, практиката и опита на страните от Европейския съюз, за да може да сме адекватни и да направим нещо полезно за обществото ни. Надявам се след всички перипетии, които преминахме, да стигнем наистина до един добър закон.

Поставя ли евроинтеграцията нови изпитания пред опазването на културната ни идентичност и според вас каква е ролята на българските творци?

В процеса на интеграция и глобализация въпросът за културната идентичност вълнува всички нас. Трудно можем да кажем, че съществува европейска културна идентичност, ако не я приемаме единствено като съвкупност от отделните национални идентичности. Същото се отнася и за европейската културна политика. Днес вниманието на политиките в Европа, а и в света е насочено към поддържането на културното многообразие и активния межкултурен диалог. Това е мостът към по-доброто опознаване на нашите съседи, на различните от нас, ключът към толерантността и уважението. Защото да уважаваш другите, означава да уважаваш самия себе си.

Българските творци могат да имат изключително голяма роля за обогатяване на културната палитра на Европа. България има много ценен принос в развитието на европейската цивилизация. С приемането ѝ за пълноправен член на ЕС Общността ще започне да пише и на кирилица. От 2001 г. нашата страна е равнопоставен партньор и участник в програмите на ЕС в областта на културата и аудиовизията и резултатите от това участие са впечатляващи – с всяка изминала година броят на българските проекти, одобрени и финансирани от ЕС, се увеличава.

Нараства значението на българските културни институти в чужбина за популяризирането на българската култура. Каква е стратегията на министерството за тяхното развитие?

Бих казал, че нараства не само значението, но и броят им. През тази година официално започна да функционира Българският културно-информационен център в Скопие. Предприети са стъпки и се прави проучване на възможностите за откриване на нови институти в Белград, Атина, Рим, може би в Брюксел и Лондон.

Министерството на културата има утвърдена концепция за работата на тези институти. То ръководи

методично дейността им и следи за финансовата дисциплина. Екипите, които работят във всичките ни културни институти в чужбина, се отличават с висок професионализъм и голяма активност, както и с отлично познаване на ситуацията в съответната страна – пазара на изкуство, вкуса на потребителите. Осъществяват се много съвместни инициативи с местни организации, разработват се проекти и с чуждестранни културни институти, намиращи се в същите държави.

Нашите културни институти в чужбина вече са се превърнали в авторитетни средища за представяне на българската уникална култура, но същевременно са и центрове, които запознават с туристическите възможности на страната ни, организират конферентни прояви на икономически и политически теми, представят съвременния облик на България.

Министерството полага и постоянна грижа за материалната база на институтите. Там, където те са настанени в сгради – собственост на българската държава (БКИ – Будапеща, Дом „Витгенщайн“ – Виена, Академията „Борис Христов“ в Рим, БКИ – Париж), се стремим да поддържаме в добър вид сградния фонд, да набавим съвременна техника, с две думи да предоставим всички условия за пълноценното им функциониране.

Какви конкретни дейности провежда Министерството на културата в областта на международното сътрудничество – изграждане на положителен имидж на България като стабилен партньор в международната културна политика и международните отношения, участие на български творци на пазара на изкуствата в чужбина, обмяната на културни ценности и културни продукти и не на последно място – мисията на културата като средство за сближаване в света?

Международната културна политика на министерството е изключително динамична. Условно тя може да бъде разделена на европейска интеграция и многостранно сътрудничество и двустранно сътрудничество. В областта на европейската интеграция Министерството на културата ръководи Работна група 20 „Културна политика и аудиовизия“ и съпредседателства Работна група 5 „Дружествено право“, в която е включена материята за правата на интелектуална собственост.

България, чрез своите представители в управи-

На 19 януари 2006 г. в Министерството на културата на официална церемония проф. Стефан Данаилов бе удостоен с почетния знак на „Россзарубежцентр“ на Министерството на външните работи на Руската федерация за неговия голям принос в развитието на двустранните отношения между България и Русия. Отличието му бе връчено лично от посланика на Руската федерация в София Н. пр. г-н Анатолий Потапов.

телните комитети по култура и по културно наследство на Съвета на Европа (в което се представлява от Министерството на културата), си е извоювала авторитет на активен партньор, който допринася много за общото развитие на организацията. През последните години осезаемо се увеличи и сътрудничеството ни в рамките на ЮНЕСКО.

През 2006 г. поставяме специален акцент върху българското културно присъствие в страните – членки на ЕС, тъй като нашата цел е гражданите на тези държави да ни опознаят в целия ни положителен потенциал като страна, която съвсем скоро ще бъде една от тях. За целта разработихме програма, наситена с много и разнообразни по жанр прояви. Ще изброя само някои от тях:

Изложба „Кирилската азбука – новата азбука на Европейския съюз“, автор на проекта Кирил Гогов, с представяне в Германия, Финландия, Австрия, Чехия, Унгария, Полша, Словакия, Франция и др., стартира на 23 май в Берлин.

Концерти на фолклорна формация от Националното училище за фолклорни изкуства „Филип Кутев“ – Котел, в Словакия, Австрия, Белгия и Германия.

Концерти на Николина Чакърдъкова и нейната група в Австрия, Белгия, Холандия и др.

Дни на българската култура в Долна Нормандия – Франция.

Съвместни концерти под патронажа на австрийското председателство на Европейския съюз съвместно с Румъния:

Теодосий Спасов трио гостува в Австрия и в Унгария през май.

Камерен оркестър под диригентството на Найден Тодоров – Виена, 13 юни, съвместно с камерни оркестри от Австрия и Румъния.

Фотоизложби на Иво Хаджимишев „България – страна на древни цивилизации“ и „Златни страници от Българското средновековие“ – през цялата година във всички страни – членки на Европейския съюз.

Представяне на българската култура и туризъм в Дните на отворени врати в Европейския парламент в Страсбург.

Изложба „Българско съвременно изобразително изкуство“ в Полша, Холандия, Австрия и др.

Участие на кинофестивала в Кан за първи път с български павилион.

Представителни изложби на тракийските съкровища в Италия, Дания, Франция и др.

Списъкът е доста дълъг.

В края на юни България ще бъде домакин на срещата на министрите на културата от Югоизточна Европа. Тази година вие сте председател на съвета. Какво се очаква от тази среща?

От 22 до 25 юни 2006 г. във Варна ще се проведе втората среща на Съвета на министрите на културата от Югоизточна Европа. Този съвет е създаден през март 2005 г. в Копенхаген по образец на Северния съвет на министрите. От самото начало в него членуват България, Албания, Гърция, Турция, Хърватия, Румъния, Сърбия, Черна гора и Македония. Председателството на Съвета на министрите на културата от Югоизточна Европа се осъществява за срок от една година на ротационен принцип по азбучен ред. След приключване на албанското председателство, от 1 април 2006 г. България поема тази роля.

За нас диалогът с държавите от Югоизточна Европа представлява особен приоритет и през последните години страната ни заслужено си извоюва авторитета на стабилизиращ фактор в региона, водена от разбирането, че именно културата и културното сътрудничество имат основополагаща роля за устойчивото развитие на тази част от Европа.

Една от основните теми на втората среща на Съвета на министрите на културата от Югоизточна Европа е Регионалната програма на Съвета на Европа за културно и природно наследство, която се осъществява съвместно с Европейския съюз. Ще бъдат приети и документите, утвърдени по време на форума на държавните глави в Опатия – Хърватия, преди броени дни, продължение на българската инициатива „Културни коридори в Югоизточна Европа“. Министрите ще възложат разработването на конкретен план за действие от експерти в тази област, също в нашия регион. За първи път в съвета ще участва със статут на наблюдател и министърът на културата на Косово във Временните институции за самоуправление, което е сигурен знак за разведряване на обстановката в региона.

Наред със сериозната работа сме подготвили за нашите гости и културно-познавателна програма –

Министърът на културата проф. Стефан Данаилов се среща на 7 юни с г-жа Химена Вигал, председател на Групата за приятелство с България в парламента на Република Чили, и с депутата Рамон Фариас. На срещата присъства народната представителка Силвия Алексиева, председател на Групата за приятелство България–Чили в 40-ото Народно събрание (крайната вдясно).

посещение на изложбата на тракийските съкровища в Археологическия музей във Варна, посещение на Двореца в Балчик, концерт на учениците от Националното хореографско училище в Летния театър и др.

Как успявате да съчетавате и днес твореца и администратора, не е ли едното за сметка на другото?

Не, не мога да кажа, че едното ограбва другото, или администрацията ограбва от мен онази част, която е по-качествената. Не съм се отказал от едното за сметка на другото. Опитвам се да балансирам нещата, но вниманието ми в голяма степен е насочено към онова, което правя сега като администратор. Само че да администрираш творчество, е изключително трудно. Старая се да не прекъсвам контакта с театъра и миналия сезон играех 2–3 пъти в месеца своите представления, които не бих искал да спра. Още повече че и биологически се чувствам силен да продължа да бъда на сцената. В същото време в никакъв случай не пренебрегвам отговорностите си като министър и давайки всичко от себе си, търся възможностите да съвместявам двете неща. Аз съм привърженик на живото изкуство и балансът е още по-труден. Онова, което се случва във ведомството, ме ангажира много по-мощно.

Дано да не прозвучи суетно – аз съм много амбициозен и винаги съм бил такъв. Темпераментът и характерът ми сякаш изискват нещата да стават по-бързо и когато срещам прегради, били законодателни, финансови или други, това наистина ме мотивира.

И понеже заговорихме за финансиране, смятам, че ние изразходваме средствата максимално рационално. От друга страна – сме зависими, защото няма как да имаш постоянен резерв, когато всеки ден се явява проблем, изискващ финансови средства, които държавата трябва да осигури. И тъй като 15–16 години за съжаление всички са се отнасяли – особено към материалната база – с голямо пренебрежение и всичко е поддържано с минимални средства, а не както е било нужно, днес проблемите са изключително големи. Но ако оставим нещата в това им състояние, тази база ще рухне.

Изграденото и създадено през годините трябва да съхраним и да остане за поколенията. Ние се отнасяме адекватно към всичко, което се случва в из-

куството и в литературата. Подпомагаме музеите, галериите, библиотеките... Имаме и планове да задвижим различните структури и те да заработят по-активно. На този етап мога да заявя, че избегнахме дублирането във функциите и смятам, че продължаваме във вярна посока.

Имам яснота за националните структури и в голяма степен за общинските, но какво се случва в частните галерии, малки трупи и др., това живее в мен непрекъснато. Тази статистика е от голямо значение – имаме проекти, дори само погледнато от икономическа гледна точка, важни за културата.

Много са проблемите – оставям настрана въпросите със заплащането на труда, авторските права и ред още, които също трябва да решим. Имаме постоянни срещи с различни граждански сдружения, които много ни подпомагат, но е недостатъчно.

Кои са опорните точки във вашата работа?

Първо трябва да имаш яснота за посоката, в която вървиш. Хаотично могат да се случат разни неща, но всичко трябва да се вкара в определен коловоз. Работа за обновяването и възстановяването на материалната база и във ведомството ни. Структурата и въобще отношението към нея трябва да се промени. Глобални реформи не съм готов и не смятам, че мога да правя. Най-лесно е да се започне изначало, но това не е начинът. Не бих желал да прибягвам до съкращения, каквито имаше в другите ведомства и министерства – администрацията в културната сфера в последните години беше сведена до минимум. Опитвахме се да намалим част от второстепенните звена – националните центрове и техните дирекции, те не променят характера си и начина си на работа, но са натоварени с повече ангажменти – и това бе добре възприето. В същото време създаваме две нови структури, свързани с евроинтеграцията, които също са много важни.

Направихме концепция за бъдещото развитие, която има много качества. Въпросът обаче е и в това, за какво време проектираме. Дали проектите са разчетени само за един мандат от 4 години, дали следващият кабинет няма да отмени например една приета стратегия за контролиране. Дали сме узрели достатъчно, за да се създаде добра стратегия и приемственост. Има и друг важен момент – да се пре-

ценяват и степенуват правилно приоритетите.

За мен е важно мнението на обществото, ние му обръщаме голямо внимание и се ръководим от него.

В същото време културата е най-конвертируемо нещо в света. Не е случайно, че тази година от Министерството на външните работи по комуникационната стратегия бяха отпуснати средства за голяма част от проектите, които предложихме. Практически в момента се опитваме да покажем в Европа нашата култура, история. Все още, пътувайки в някои големи европейски градове, откриваме, че там не познават българската култура. И в това отношение ние се борим за една държавна политика, която не само да има желание, но и възможност да помага за опазването на културно-историческото ни наследство и за неговото популяризиране.

Това са цели, които сме си поставили не само защото влизаме в ЕС, а и за това, ние самите да се опознаем по-добре – кои и какви сме българите.

Достиженията на българското изкуство и култура и в миналото, и днес са на световно равнище. Българският талант има огромен потенциал и се цени по света.

Сега в галерия в Англия например може да няма картина на наш художник, но ние ще им покажем такъв там и ще привлечем англичаните да дойдат тук и да видят какво още имаме. Общуването трябва да се продължи и засили – за жалост всичко е свързано с финанси.

Дори днес пространствата, с които разполагаме – поради липсата на средства да се обновят – няма как да колекционират онова, което се създава. По този начин се съсипва национално богатство.

Държави, които уважават себе си, влагат много в това.

Съсредоточавайки се във влизането на България в Европейския съюз, няма ли опасност да намалим активността си в отношенията с другите държави?

Не бих казал, напротив. Сега например подготвяме и скоро ще подпишем взаимната спогодба между България и Русия за културен обмен за тази и следващата година. Много активно работим със страните от региона – защото България е една от водещите страни тук. Културният диалог и обмен стават все по-активни.

Остава ли ви време за приятелите, за семейството?

Моето семейство е огорчено от мен, защото ме загубиха като духовно присъствие. Физически някак си не ми остава време за тях. България кипи от прояви и културни събития – затрупан съм от купчини с покани. Непрекъснато се случва нещо. Вкъщи се прибирам абсолютно изтощен, за да съм полезен.

Животът ми винаги е бил много динамичен, винаги много съм пътувал. Винаги съм бил алчен за работа, но сега, съзнавайки колко бързо лети времето и годините и колко много неща има да се свършат – само рано сутрин или късно вечер мога да си дам сметка, че вчера е свършило и предстои утре.

Рагвате се на обществен интерес и одобрение...

Може и да съм медийно интересен, но аз не обичам да шумя много. Разбира се, когато има реализирано нещо съществено и то е факт, когато нещо се е случило, тогава – да.

Какво най-често пожелавате на младите хора?

Това са обикновено две неща:

Да умеят да изживеят мига, да се радват на живота и това, което постигат, да използват пълноценно своето време.

Да се ориентират правилно в живота, да разберат себе си и кое най-добре могат да правят, за да могат да се реализират, да се чувстват полезни и щастливи.

Вие щастлив човек ли сте?

Да, аз съм щастлив човек.

Юлияна Томова

